

UVOD

Zaratustra se sigurno smeje negde u nepreglednoj večnosti. On je bio prosvetljeni učitelj rane ljudske istorije, a ako je suditi po malobrojnim zapisima koji su do danas ostali o njemu, i jedan vrlo buntovan i čudesan tip. No, u svakom slučaju, pobedio je smrt i vratio se, ako ne u biološki, ono u književni život, to sigurno.

Život imitira umetnost - ili možda ipak umetnost imitira život? Bhagvan Sri Radžniš je odmah prepoznao genij Fridriha Ničea čim je u mladosti naleteo na *Tako je govorio Zaratustra*. On ne samo da je prepoznao briljantnost Zaratustrinog tvorca, već je i sama knjiga ličila na njegov život. Bhagvan je transcendirao ljudski um kada je 21. marta 1953. godine doživeo prosvetljenje. Ošo je Zaratustra našeg vremena.

Fridrih Niče je bio ozbiljan i predan filozof - ozbiljan kad radi, a predan kad je u pitanju istina. Bio je on čovek moćnog vizionarskog uvida - sposoban za strahovite uspone, i to ne samo unutar prihvaćenih granica svog vremena, već i daleko izvan njih. Hrabrošću koja je išla ruku pod ruku sa intelektom izmenio je izgled čovekovog spoznajnog horizonta.

Da se Niče rodio na istoku, pogotovo u Indiji, možda bi i doživeo prosvetljenje. Ali zapad nikada nije u potpunosti bio u stanju da razume da svest može da transcendira um. Um koji je ronio duboko, sreo spoznato, uskočio u nepoznato i koji se licem u lice konačno našao sa onim što se ne može spoznati, ne može dalje. Na ovoj tački ljudska svest ili da transcendira um ili da pada još niže, u ludilo. Niče je imao potencijala za prosvetljenje, ali mu je nedostajao ključni deo koji bi to omogućio - a to je živi, prosvetljeni učitelj koji bi ga do toga doveo.

Kroz svoj kreativni genije, Niče je našao velikog učitelja iz prošlosti, Zaratustru i pisao o njemu, što mu je pomoglo da izrazi svu svoju čežnju, viziju, i žudnju za raskidanjem okova neizdrživog zatočeništva. Niče je, već odavno mrtvom i prašnjavom Zaratustri, udahnuo novi život... Ili je Zaratustra možda pregazio silne eone da bi pružio novu nadu Ničeu?

Kakogod, ovde priča dobija novi i neočekivani obrt. Iako je napustio ovaj svet, a da nije sreo učitelja, njegova kreacija zvana Zaratustra je uspela u tome, jer je našla utelovljenog prosvetljenog učitelja - Bhagvana.

Time se krug zatvara: u ovoj knjizi Bhagvan, živi učitelj, daje komentare o liku "Zaratustre", i pomoću svoje jasne prosvetljene vizije ističe gde je Ničeova vizija blizu istini, a gde ne.

U trenutku kada se zatvorio taj ogromni krug koji transcendira i vreme i prostor, kosmosom mora da se zaorio njegov gromki smeh. Zaratustra je još pre nekoliko hiljada godina plesao svoj ples i izlivao na ljude svoju ljubav, a danas isto to, i još više, čini Bhagvan. O Zaratustrinim šalama, njegovom vrcavom humoru i njegovom živom prisustvu nisu sačuvani nikakvi tragovi, ali je u Bhagvan Sri Radžnišu sam Zaratustra nastavio da živi na najočitiji, najprefinjeniji i najveličanstveniji mogući način. Da, upravo tako. Sem toga, on ume da bude i pomalo zločest, pa sam pomislio da bi i Zaratustra mogao ponešto da nauči od Bhagvana. Možda je baš zato Zaratustra i imao grdne muke da privuče Bhagvanovu pažnju.

Ovo je susret Bhagvan Sri Radžniša, prosvetljenog učitelja sa istoka, i Ničea, ozbiljnog, vizionara mistika iz Nemačke. Upravo na ovim stranicama Bhagvan rastače tu Ničeovu ozbiljnost u svojoj neiscrpoj radosti, transformišući Zaratustru u proroka koji se smeje. I Niče je mogao imati takvu sudbinu samo da je imao sreće i lično upoznao Bhagvana.

Svami Devagit B.D.S.,
M.M., D. Fil. M. (RIMU), Ačarja
Juli, 1987
Puna, Indija

O ČUVENIM FILOZOFIMA

Voljeni Bhagavan,

O čuvenim filozofima

Narodu i njegovim predrasudama vi služite, svi vi čuveni filozofi! - a ne istini! Zato vas narod i poštuje...

A i srce vam je stalno govorilo: "I ja sam od naroda; pa i glas Božji mi je došao od naroda."

Oduvek ste bili tvrdoglavi i lukavi, k'o magarci, vi predstavnici naroda...

A što se mene tiče, da bih poverovao da ste to što tvrdite, prvo bi morali da ubijete želju za poštovanjem.

Pravim nazivam onog što odlazi u pustinje koje je i Bog zaboravio, onog što je slomio svoje srce gladno poštovanja...

... a u gradovima žive fino podgojeni čuveni filozofi - najobičnija marva.

Jer oduvek, k'o magarci, vuku - kola naroda!...

Iako prepuni vrlina, vi ste ipak narod, narod poluslep - narod koji ne zna za duh!

Duh je život koji i sam udara po životu: kroz vlastitu patnju uvećava svoje znanje - da li ste to znali i pre?

A evo šta je sreća duhu: biti miropomazan i suzama osvešten poput žrtvene životinje - da li ste to znali i pre?

A slepoća slepoga i njegovo traganje i lutanje tek će da svedoče o snazi sunca u koje zuri - da li ste to znali i pre?

A prosvetljeni čovek će naučiti da gradi od planina! Šta je to za duh da pomera planine - da li ste to znali i pre?

Ma znate vi samo šta su iskre duha: a ne vidite da je duh nakovanj, niti vidite snagu njegovog čekića.

Nemate vi pojma šta je ponos duha! A još manje ste u stanju da izdržite njegovu skromnost, ako bi se i usudio da progovori!...

Niste vi orlovi: zato i ne znate kako izgleda radost duha usred užasa. A onaj ko nije ptica, nek' ne diže dom iznad ponora.

Mlaki ste: a svako duboko znanje ima hladan tok. Najdublji izvori duha su ledeni: oni su pravo osveženje usijanim rukama i mašicama.

Stojite tu štovani i kruti, pravih leđa, vi čuveni filozofi! - nema tog snažnog vetra, niti volje koji bi vas mogli pomeriti.

Zar nikada niste videli jedrilicu kako plovi preko mora, propinjući se i bacajući se pod naletima vetra?

Tako i moja mudrost, moja neobuzdana mudrost, kao jedrilica nošena vetrom, grabi preko mora pod naletima duha!

Ali vi, sluge naroda, vi čuveni filozofi - kako bi i mogli putovati samnom?

... Tako je govorio Zaratustra.

Zaratustra nije filozof. Filozofija je za njega čisto gubljenje vremena, ne samo njegovog, već i tuđeg, jer je filozofija samo igra uma. Ona nije put koji vodi do istine, put koji vodi do ljubavi, put koji vodi do lepote; ona neprekidno samo stvara sisteme praznih reči.

A nasamarila je već milione. I milione odvratila od traganja za odgovorom na misteriju života. Filozofija nikada nikoga nije transformisala. Ona ljude naduva ponosom, a u život im ne donese revoluciju; kroz nju se ne dolazi do metamorfoze. Ona je najveća prevara koju čovek daje i sebi i drugima. Ljudima daje fine reči da se s njima igraju, a prema njima se ponaša kao da su deca, tako da oni što se tim rečima još uvek igraju i ostaju deca, i to zaostala deca.

Tako je, na primer, svet filozofije, vama ljudima podario svoju najomiljeniju reč, *Bog*, koja je ujedno i najbesmislenija reč u ljudskom jeziku. To je reč koju vi niste ni otkrili, ni stvorili, već su vas baš obrnuto, vaši filozofi, teolozi i sveštenici ubedili da je ona, to jest, *Bog*, stvorila vas.

Upravo je ovo najvažnija tačka sa koje treba da započne hodočašće sa Zaratustrom. U prošlosti je *Bog* prihvaćen kao neko ko je sve stvorio, ali je upravo ova ideja čoveka svela na stvar, jer samo stvari možete stvarati. A ako je čoveka stvorio *Bog*, takav čovek onda nema svoj ponos, nema svoje dostojanstvo - on je puka marioneta. Svakog trenutka *Bog* može da se predomisli i uništi ljudski rod, a čovek da stoji krajnje bespomoćan. Na taj način on nije učestvovao u svom nastajanju, baš kao što neće učestvovati ni u svom nestajanju.

Ako je ovo istina, život onda nema nikakvog smisla. Takav život postaje tragedija, zatočeništvo, robija bez kraja. Zaratustra nije jedini koji ističe činjenicu da je ovakvo shvatanje Boga u suprotnosti sa čovekovom evolucijom: sa njim se slažu i Mahavira, a i Gautama Budha.

Sva tri genija potpuno se slažu po pitanju jednog: Bogu ne sme da se dozvoli da bude onaj ko je stvorio čoveka i njegovu svest. Dozvoliti mu to znači ubiti svaki smisao, značaj, slobodu, ljubav, kreativnost - to znači ubiti sve ono što čoveku donosi radost i ushićenje. Ako Bog ne postoji, čovek je slobodan. U tom slučaju on nije neko koga stvara Bog, već biće koje prolazi evoluciju. Treba razumeti, da su ideja o stvaranju i ideja o evoluciji međusobno suprotstavljene. Ne možete imati i jedno i drugo, jer stvaranje podrazumeva da nema evolucije.

Na primer, nešto stvorite - kip, sliku, pesmu. Da li se slika razvija? Da li se vremenom kip menja? Hoće li se vaša poezija neprekidno sama obnavljati kako bi išla u korak sa evolucijom? Sve što je stvoreno ima svoj kraj. Tu nema mesta bilo kakvoj evoluciji. A tako kaže i priča o stvaranju sveta: i Bog stvori svet za šest dana - i kraj.

Evolucija podrazumeva da je univerzum oduvek tu i da se neprekidno menja, kreće, razvija, stvara nove oblike, bolje oblike. Evolucija je ta koja je iznedrila čoveka i njegovu svest. *Evolucija* je religija za Zaratustru, a ne stvaranje. A u evoluciji Bogu nije mesto, barem ne Bogu kao tvorcu.

Jedino mesto koje Bog može da dobije je, ako baš volite tu reč i hoćete negde da je nekako udenete, u vidu mogućnosti da se ljudska svest razvija do najviših potencijala. U tom smislu bi to onda moglo biti Njegovo delo. Zaratustra negira Boga kao stvoritelja, ali je spreman da Ga prihvati kao najvišu tvorevinu ljudske svesti. Da bi se izbegli nesporazumi, on tu krajnju evoluciju svesti naziva "nadčovekom." Nadčovek je njegov Bog. Ali se on ne pojavljuje na početku, već dolazi na samom vrhuncu, tek na kraju. On nije vaš gospodar, niti gospod, on je razvijeni oblik vas samih, pročišćeni oblik. Zato ne smemo zaboraviti još jednu stvar: da Zaratustra nije u stanju da veruje u jednog Boga. Postoje milioni bića koja se razvijaju, pa će postojati i milioni bogova, jer svaki život nosi seme, potencijal, da postane bog.

Zaratustra unosi potpunu revoluciju u poimanje Boga i religije. Religija više nije obožavanje, ni verovanje; ona sada postaje najuzvišeniji kreativni čin čoveka. Religija više nije ono što podjarmljuje čoveka i zarobljuje njegov duh. U Zaratustrinim rukama religija postaje veština kojom se raskivaju svi okovi, uklanjaju sve prepreke - da bi ljudska svest mogla postati božanska, da bi umro čovek kako bi se rodio nadčovek.

Pre dvestapedeset godina taj isti čovek je snažno verovao da Bog u startu ne pravi razlike, pa ste u najboljem slučaju vi postajali vernici - a svaka vera je slepa i svako verovanje lažno. Vera vam ne pomaže da odrastete, već samo da klečite poput robova pred mrtvim kipovima, trulim spisima, primitivnim filozofijama.

Zaratustra želi da celu ovu zemlju očisti od svega što je trulo, od svega što je staro. On hoće da pogled usmerite ka dalekoj zvezdi - zvezdi koja je vaša budućnost, zvezdi koja i vi možete postati, zvezdi koja morate postati, jer ako to ne učinite, vaš život neće biti ples, vaš život neće biti pesma, vaš život neće biti slavlje.

On fokus sa prošlosti potpuno premešta na budućnost. Sa prošlošću ne možete ništa. Ono što je prošlo, prošlo je, tu se više ništa ne može; više ništa ne možete promeniti. Zato je čovečanstvo i ostalo zaglavljeno, jer je verovalo u prošlost. Šta možete sa prošlošću?

On premešta fokus na budućnost. Budućnost je otvorena. Sve mogućnosti su u vašim rukama. Vi možete stvoriti nadčoveka i možete stvoriti novo čovečanstvo; možete stvoriti raj na zemlji. Zaratustra voli ovu zemlju, možda čak i previše. On nije neko ko se odriče sveta; on je strašno zaljubljen u drveće, planine, reke, u cveće, ptice i ljude.

U poređenju sa njim, sve ostale religije su pošast za ovu divnu planetu. Od vas se traži da mislite o raju i nebu, a oni čista izmišljotina. Zaratustra je prvi naučnik, bar kad je u pitanju religija. On želi da budete realni - ova planeta i ovo vreme, jedini su koje imamo, a ovaj život jedini koji živimo. Na nama je kako ćemo to iskoristiti. Vaš život može postati divna pesma, veličanstveno iskustvo, zlatno ushićenje. Vi možete biti tvorci. A vrhunac vašeg stvaralačkog umeća će biti istovremeno i Božje delo - stvaranje nadčoveka.

Zaratustra nije filozof; on je alhemičar. On ne veruje u Boga, već u čoveka. On ne veruje u tamo neki raj, već u planetu zemlju i ogroman potencijal koji ona nosi, ali koji nose i ljudska bića u vidu semena.

Ljudi ne mogu da se razvijaju, jer su umom okrenuti ka prošlosti.

Filozofi, sveštenici, teolozi, baš svi žele da ostanete vezani za prošlost, jer tako ostajete pitomi. Niste u stanju da se bunite; neprekidno ste u strahu da ćete pogrešiti, zgrešiti. Ostajete poslušni, jer će poslušni biti spašeni, a koji ne budu poslušni biće bačeni u pakao da pate zauvek. Vaši vlastiti strahovi i pohlepa upotrebljeni su protiv vas samih, da vas unište.

Zaratustra nema nikakvog ličnog interesa; on samo hoće da čovek sam stvara svoje vrednosti; i da umesto da bude okrenut ka prošlosti u koju se više ne može vratiti, počne da gleda ispred sebe, gde mu se otvaraju mnoge dimenzije, mnoga vrata - a on da bira. Robovi ne mogu da biraju; to mogu samo gospodari. Robovi mogu da budu samo prosjaci. Sve moguće religije su ljude svele na prosjake, a onda to nazvale molitvom i obožavanjem - a sve su to samo lepe reči kako bi se prikrla ružna stvarnost.

Zaratustra hoće da budete tvorci, a ne prosjaci. A tvorci možete biti samo ako gledate napred i puštate ono što je prošlo i što je umrlo. Opasno je nositi mrtva tela. Opasno je biti okružen mrtvim telima, jer mogu da vam zatruju život - ustvari to vam se već i dogodilo.

Držite se onog što tek treba da bude, ali što još nije. To će vam davati mladost i svežinu. To će vam dati bodrost i entuzijizam; terati vas iznova na nova putovanja, nova hodočašća - jer život nema kraja, vreme nema kraja. Život bez kraja i vreme bez kraja stoje vam na raspolaganju. A Boga možete stvoriti u svojoj vlastitoj duši.

Ali je Zaratustrina reč za tog Boga nadčovek. Mislim da je tako i bolje, jer reč "Bog" ima već puno ružnih asocijacija. Štagod da radite, Bog vam nekako isklizne i potone u prošlost. Veoma ga je teško smestiti u budućnost.

On je kao japanska lutka Daruma. To je lutka indijskog mistika Bodhidharme, osnivača velike zen tradicije. U Japanu ta lutka ima malo simpatičnije ime Daruma, a ovo Bodhidharma zvuči nekako strogo;

Daruma je nekako slađe. Tako su napravili i kipove Bodhidharme koji su ustvari lutka Daruma.

Zašto su te lutke posebne? Zato što se uvek uspravljaju u sedeći lotos položaj kakogod ih vi bacili. Nikako ih ne možete oboriti. Lutka je na vrhu veoma laka, a dole jako teška. Tako da šta god vi uradili - šutnuli je ili bacili uvis, Daruma se uvek vraća u sedeći lotos položaj.

Isti slučaj je i kad je u pitanju reč Bog. Ovo je reč koja je pretrpela mnoge zloupotrebe; a pošto je tokom celokupne ljudske istorije bila dominantna uništila je svaku mogućnost za ljudsku evoluciju. Čak i da uspete da je nekako ubacite u budućnost, vrlo brzo ćete shvatiti da se ponovo našla tamo odakle je i došla ... u sedećem lotos položaju.

Zaratustra je u pravu što odbacuje reč Bog. Ta reč je izmišljena, a mi nećemo da se bavimo izmišljotinama. A nadčovek nije fikcija; on je vaš potencijal, on je potencijal svakog čoveka. I sama pomisao na nadčoveka obogaćuje, ispunjava i pomaže da se više ne osećate kao prosjaci i nečiji štovaoci. Više ne morate u crkvu, hram ili džamiju, jer ne postoji potreba za molitvom. Vi morate postati tvorci, vi ste ti koji će izvesti vlastitu transformaciju.

Religija sada postaje alhemija transformacije - iz roba u gospodara.

Zaratustru ne možemo svrstati u bilo koju kategoriju nama poznatih filozofa: on je nešto posebno, a njegov doprinos je nešto izuzetno dragoceno. Njegov doprinos je toliki da je veći od zajedničkog doprinosa svih vaših filozofa. A njihov doprinos je zapravo baš nikakav; oni se samo dokazuju, svađaju oko reči, pretpostavki. Na kraj pameti im nije da čovek kojeg poznajemo nije kraj, da tačka još nije stavljena i da možda nikada neće ni biti.

Čovek će nastaviti da se razvija. Čovek će osećati da je sve bliži tački, ali tački koja nikada neće doći. I dobro je što je tako, jer bi tačka značila smrt. Tačka znači grob, jer onda više nema budućnosti, evolucija nije moguća, nema više kreativnosti. To bi značilo da ste potrošili sav svoj potencijal. Potpuno se slažem sa Zaratustrom da je čovekov potencijal neograničen, da čovek može da nastavi da se razvija do novih nivoa svesti, novih nivoa

blaženstva, novih faza ushićenja. On sazreva u nadčoveka, ali je to proces, a ne stanje. I nadčovek je proces, a ne stanje.

Zaratustra je zamenio mnoge reči koje su čovekom upravljale na destruktivan način. On ne želi da koristi reč *stanje*, već želi da koristi reč *proces*. On ne želi da koristi reč *postanak*; već želi da koristi reč *postajanje* - tako da uvek ostaje još nešto što treba dostići, uvek ima još nešto što treba ostvariti, uvek preostaje još dovoljno prostora za čovekovu dušu da se vine visoko. Do granica univerzuma vi i ne možete stići, jer one zapravo i ne postoje.

Narodu i njegovim predrasudama vi služite, svi vi čuveni filozofi! - a ne istini! Zato vas narod i poštuje...

Istina je, na žalost, da će vas ljudi poštovati samo ako podržavate njihove predrasude, čak i ako ih na taj način trujete. Poštovaće vas, od vas će načiniti sveca, učiniće od vas proroka, napraviti od vas spasitelja. Sve, ali im ne dirajte njihove predrasude. One su sa njima već toliko dugo da su ih već prihvatili kao istinu sa kojom im je vrlo ugodno, pa iz tog razloga i ne vide potrebu da tragaju za istinom, kad je istina već tu. Onog trenutka kada počnete da kritikujete njihove predrasude, masa će se obrušiti na vas i postati vaš neprijatelj.

To iskustvo prolazim čitav svoj život. Na hiljade ljudi mi je dolazilo, a potom nestajalo. Sve dok ono što govorim ide niz dlaku njihovim predrasudama, ostaju samnom, ali čim shvate da nisu bili u pravu i da ne podržavam njihove predrasude, već suprotno, počinju da misle da sam protiv njih i postaju moji neprijatelji. Dok sam podržavao njihovu smrt ostajali su pored mene, poštovali me i cenili. A kada sam im postao pravi prijatelj, postao njihovo zdravlje i celovitost, pretvorili su se u moje neprijatelje.

Zaratustra govori o čuvenim filozofima. Njihova slava zavisi samo od jedne stvari: ne od toga koliki je njihov doprinos ljudskom razvoju, ni od toga koliko su ulepšali ovu planetu, ni od toga koliko su život učinili radosnijim, ni od toga koliko su života dali ljubavi, već od apsolutnog podržavanja vaših predrasuda, verovanja, i fikcija što za vas predstavlja samo utehu; na taj način oni vas drže prikovanim tu gde jeste. Lišili su vas pronalaženja istine. Lišili su vas transformacije u viša bića.

Narodu i njegovim predrasudama vi služite, svi vi čuveni filozofi! - a ne istini! Jer oni koji služe istini ostaju da vise na krstu. A ista ona gomila kojoj su pokušali da pomognu ih je ubila, otrovala i kamenovala do smrti.

Zato vas narod i poštuje... Zašto vas uopšte zovu velikim filozofima kad u toj vašoj filozofiji nema baš ništa veliko. Gomila je od vas napravila velike filozofe, baš kao i velike sluge naroda, jer ih ne budite; ne remetite im san. A njihov san su njihove predrasude, a sve dok se drže tih predrasuda ostaće zaostali, nerazvijeni. Ostaće nešto između životinje i nadčoveka. Ostaće na mostu; nikada neće napraviti korak, ali će vama zasigurno ukazivati veliko poštovanje.

A i srce vam je stalno govorilo: "I ja sam od naroda; pa i glas Božji mi je došao od naroda."

Da li vam je ikada palo na pamet... Evo, setite se samo imena nekoliko nazovi velikih filozofa: Emanuel Kant, Hegel, Dekart; u Indiji: Šankara, Ramanuđa, Nimbarka. Gomila nije osudila nijednog od njih. Gomila je razapela siromašnog stolarevog sina, Isusa; otrovala Sokrata, ali zato nije Platona, Aristotela...

Čudno da u istoriji filozofije ne možete naći imena ljudi koji su razapeti na krst, kamenovani do smrti. Ali ćete naći one koje je poštovala gomila i koje gomila još uvek poštuje, čak i sad mnogo vekova kasnije. Čudno, jer u čemu se ogleda njihov doprinos? Važno da ste razapeli one što su stvarno dali neki doprinos.

Kao da za prijatelje imate spremljen krst, a za neprijatelje poštovanje. Ma koliko velika izgledala filozofija Emanuela Kanta ili Šankare, Bredlija ili Bosanke, ona je puka jezička dijareja. Ti ljudi su bolesnici. Koriste krupne reči, a ljude je lako impresionirati krupnim rečima koje ne razumeju.

Ljudi žele samo u jedno da budu sigurni, a to je da filozofi ne govore ništa protiv njihovih predrasuda, da ne govore ništa protiv Boga, da ne govore ništa protiv raja ili pakla, da ne govore protiv svetih spisa, već obrnuto, da ih sve veličaju. Baš njih briga hoće li ta velika filozofija izmeniti svest. A ako nije u stanju čak ni to, kako onda da promeni čovečanstvo?

Možda niko i ne želi promene. Promena iziskuje napor, a čovek je lenja buba. Promeniti nešto znači upustiti se u nepoznato, a čovek je kukavica.

Drži se poznatog čak i kad se radi o čistoj patnji - ako ništa drugo bar je poznato. Nikada ne prelazi granicu poznatog, jer, ko zna, mogao bi se izgubiti u nepoznatom. A onda možda neće moći da se vrati kući u istu patnju, istoj ženi, istom mužu, istim starim brigama i problemima.

Oduvek ste bili tvrdoglavi i lukavi, k'o magarci, vi predstavnici naroda... Ljudima i ne treba nikakav predstavnik. Oni već toliko pate da im je čitav život samo polagana smrt. Zalagati se za njihov život znači učiniti medveđu uslugu čovečanstvu. Njima su potrebni oni koji će ih prodrmati da bi se osvestili, koji će izbrisati njihove predrasude da bi pošli u potragu za istinom, koji će uništiti njihovu lenjost da bi postali proces, progres i postajanje.

Ali oni naravno baš takve ne vole. A oni što imaju ljubav prema ljudima moraju da se pomire sa činjenicom da će ih ljudi mrzeti, da će ih mrzeti gdegod krenuli, da će ih mrzeti svi. Možda će tek nekolicina inteligentnih i hrabrih da im se pridruži u velikom istraživanju istine i svesti, dok će se većina ipak ljutiti na njih, jer im remete san, diraju im u utehe. Zato ljudi vole svoje predstavnike.

A što se mene tiče, da bih poverovao da ste to što tvrdite, prvo bi morali da ubijete želju za poštovanjem.

Zaratustra kaže: "Ako želite da poverujem u vašu iskrenost, najpre mi treba dokaz: morate da ubijete želju za poštovanjem." Koga vi to poštujete? Ne postoji ništa veće od ljudske svesti; samo ljudska svest može da transcendiru samu sebe. Ne postoji niko koga možete obožavati, koga možete štovati. A vi samo nastavite da dižete hramove, vršite rituale i verujete da će se neko već pobrinuti za vas kako se sami ne biste pozabavili bilo kakvim promenama.

Pravim nazivam onog što odlazi u pustinje koje je i Bog zaboravio, onog što je slomio svoje srce gladno poštovanja...

... a u gradovima žive fino podgojeni čuveni filozofi - najobičnija marva. Jer oduvek, k'o magarci, vuku - kola naroda!...

Zaratustra je strog, ali svaki veliki tvorac i mora da bude takav. Vaše velike filozofe on naziva "magarcima koji vuku kola naroda" - oni su u službi idiota. A isti ti ih, naravno, veoma poštuju. Kad želite da vas neko poštuje onda

baš nikada ne smete izustiti ni jednu jedinu reč protiv njegovih predrasuda. Ljude samo podržavajte čak i kada je očigledno da je to glupost, jer ćete tako zadobiti njihovo poštovanje.

Čoveku koji ima svoje dostojanstvo ne treba nikakvo poštovanje. Njemu je dovoljno to dostojanstvo. On poštuje samog sebe, pa mu tuđe poštovanje nije potrebno. On govori istinu, ma kakva ona bila, i to najjasnije moguće. Čak i kad boli, on tu istinu ne razblažuje. Svaka operacija je bolna; a kad bolesno tkivo mora da se odstrani hirurrg ne može da vas podržava u ideji da nemate rak.

Imao sam jednog rođaka... Jednog dana došla mi je njegova žena i plačući rekla: "Moraš nešto da učiniš. Muž neće nikog da sluša. Neće čak ni kod doktora na pregled. Svi kod kuće i u komšiluku vidimo da on sve više kopni, da je sve bleđi; nešto nije u redu. A on kaže: "Ja sam savršeno zdrav. Ko kaže da nešto nije u redu? Zašto da zovem doktora?"

Morao sam otići kod njih. Rekao sam mu: "Sasvim si u pravu. Zdrav si k'o dren. Ko kaže da si bolestan?"

On se nasmešio i rekao porodici: "Vidite. A vi ste me svi spopadali i govorili mi da moram kod doktora."

Na to sam rekao: "Ma ne treba tebi doktor; ti si savršeno zdrav. Ali da bi ubedio sve te ljude, ipak pođi samnom kod doktora." Nije mogao da odbije, jer sam bio jedini ko ga podržava. Zato je pošao samnom kod najboljeg doktora. Usput mi je rekao: "Da li baš moram? Zar ne možemo da se vratimo, tek smo na pola puta? Istina je da ćeš morati da lažeš."

Rekao sam: "Ja ne mogu da lažem. Ni pred tim ljudima nisam lagao, već sam govorio istinu. Svi su govorili da si iz dana u dan sve bolesniji i sve slabiji; a ja vidim da si ti svakoga dana sve zdraviji, mlađi. Ali da bismo ih razuverili, treba nam potvrda od doktora, pa ćemo tako ceo problem rešiti zauvek."

A on reče: "U redu."

A imao je rak. Doktor mi je rekao: "Doveli ste ga na vreme; da sad nije došao, bilo bi kasno."

Na putu do kuće mi je rekao: "Eto, zato i nisam hteo kod doktora. Plašio sam se, ko zna - mogao bi naći da mi nešto fali. A evo ga sad mi nabacuje da imam rak!"

Rekao sam: "Ništa ti on ne nabacuje, ti sam si dobio rak. Ali si sada dobio i mogućnost da ga izlečiš."

Na to će on: "Ovo ti nikada neću oprostiti! Nasamario si me. Lagao si."

Rekao sam: "Tako je. Morao sam; inače bi ti život bio u opasnosti."

Laganje koje služi da bi se spasao život, ne smatram grehom.

Ljudi žive u predrasudama... Baš svi ljudi na svetu žive u predrasudama, dok ih njihovi sveštenici, propovednici, filozofi i teolozi u tome podržavaju - a zauzvrat dobijaju poštovanje i postaju veliki sveci. Međutim, to je nešto što nije dostojno čoveka. Bolje je i potpuno izgubiti poštovanje, ali ljudima reći istinu.

Vremena još ima; njihov rak se može izlečiti.

Vremena još ima; nadčovek može doći.

Tog jadnog čoveka, sa svom njegovom patnjom, možete napustiti. Nema potrebe da ga čuvate. Ne puštate tog čoveka, jer vam niko nije rekao da su vaše mogućnosti veće: da vas čekaju još uzvišenija iskustva, još veće radosti; da vam život može postati neprekidna pesma, neprekidan ples. Vi možete procvetati. Život vam se može ispuniti mirisom umesto neprijatnom zebnjom, patnjom, i mučninom koju u sebi nosite.

Ali vi uporno ne puštate, jer mislite da ste vi to. Sem toga ljudima koji podržavaju vaše ideje, ljubite noge, od njih pravite pape i *šankaračarje*.

Upravo zbog praznog poštovanja koje dobijaju ovi ljudi i jesu najveći neprijatelji čovečanstva. Ako se već naslađujete razapinjanjem, onda razapnite njih! To je baš ono što im treba. Odakle papi pravo da živi? On predstavlja Isusa Hrista; neka to onda dokaže svojim raspećem - to će biti jedini dokaz. Ali umesto da on visi na krstu, krst visi njemu oko vrata i to na zlatnom lancu. Isus nije bio razapet na zlatnom krstu. Niti mu je krst visio oko vrata - on je visio na krstu!

Iako prepuni vrlina, vi ste ipak narod, narod poluslep - narod koji ne zna za duh! Bez znanja o duhu, samoj energiji vašeg života, samom plamenu koji ste i vi sami, kako da postanete vrli? Vi samo idete za gomilom: radite

ono zašta gomila veruje da predstavlja dobra dela. A onda kad već sledite ideju gomile o tome šta je dobro, ista ta gomila od vas napravi sveca. A ako možda poželite da postanete baš neki stvarno velik svetac, morate dotaći krajnje granice njihove ideje o vrlini.

Na primer, đainski monasi u Indiji, nikada se ne kupaju. Smatra se vrlinom što toliko zanemaruju telo da ih baš briga što bi ga trebalo oprati. Šta ih briga. Ako je telo samo materija, pa se na njemu nataložilo i neke druge materije... nikakva šteta; od toga ste samo malo teži. Ne peru ni zube, jer bi i to bio znak da još veruju u telo. Sa njima je teško i razgovarati, jer im bazdi iz usta, a telo im smrdi. Svake godine sami sebi čupaju kosu, jer ne smeju da koriste bilo kakvo mehaničko sredstvo. Čudno, ali je brijač za njih visoka tehnologija.

Oni su protiv svih mašina, svake tehnologije; normalno da onda moraju sami sebi da čupaju kosu. Na hiljade posvećenika se okuplja da to gleda. A viđao sam i ljude potpuno izbrijane koji se može biti briju i dvaput dnevno da tamo stoje sa suzama u očima i dive se: "Kakav veliki svetac!" I misle kako oni, eto, to ne mogu, grešni su, ali ako ništa drugo bar slede svete spise.

Ima puno monaha, đaina i hindu monaha, koji su tokom cele godine goli. To je tortura tela, zbog koje upravo njihovi sledbenici i veruju da će dostići samospoznaju. Telo više nije bitno. Bez obzira da li je leto, sveže ili vrelo, njima je svejedno; dostigli su stanje ravnoteže. Za njih su uspeh i neuspeh jedno te isto, toplota i hladnoća takođe. Ali ni oni *nisu* svi isti, jer sam viđao i monahe koji drhte od zime; po celu noć ne mogu da zaspe.

No, oni ipak i dalje nastavljaju, jer će ih zauzvrat poštovati milioni. A biti go i nije baš neko postignuće - pa i životinje su gole, i ptice su gole. Kada bi biti go značilo otići u raj, onda bi se samo čovek našao u nebranom grožđu, a ja bih se zabrinuo za mornare... a posebno za moju krojačicu, Gajan.

A šta ćemo sa onima što šiju za druge dopuštajući im da toliko greše?

U različitim društvima različito se vrednuju vrline. U srednjem veku su dame u Engleskoj imale običaj da svojim psima oblače odelo, jer se go pas smatrao obscenim. A kad ker još sretne i kerušu situacija postaje znatno teža; to je već potpuna pornografija uživo! Zato su dame u jutarnju šetnju

pse vodile na uzici, dok su oni nosili čudna odela. Jadničci, mora da su mislili: "Kakva nebuloza, nijedan drugi pas..."

Čudno, ali istinito da su žene iz visokog društva tkaninom oblagale i noge od stolice, samo zato što su se zvale noge, a noge ne bi smele da budu otkrivene. Baš glupa ideja...

Ako ne poznajete vlastiti izvor života, primorani ste da sledite vrline gomile u kojoj ste se slučajno zatekli.

Sve do svoje osamnaeste ja nisam ni liznuo paradajz, jer je on u našoj kući bio zabranjen - ličio je na meso. Pokušao sam da ubedim baku da siroti paradajz nije meso. A ona je rekla: "Znam da nije meso ali tako izgleda, a ja u kući neću ništa što liči na meso. Mi smo vegetarijanci."

Rekao sam: "Ali to je povrće." Međutim, sve dok je bila živa, paradajz nije mogao da prođe.

Sve do osamnaeste nikada nisam jeo noću, jer je u gomili u kojoj sam se zatekao, to predstavljalo greh.

Rekao sam im: "Možda je to bilo pogrešno pre tri, četiri hiljade godina, kada su ljudi morali da jedu u mraku, ali sada je čak i u kući noću svetlije nego danju."

A oni bi rekli: "Ne govori protiv spisa. Greh je i slušati te. Ljudi koji su napisali te spise bili su sveznajućí, svemoćni."

A kod kuće me baš i nisu poštovali. Kadgod je trebalo da imamo goste, rekli bi mi: "Skloni se. Idi negde."

Pitao sam: "U čemu je problem?"

A oni bi odgovarali: "Sramotiš nas. Mogao bi uraditi nešto što ne treba, mogao bi reći nešto što ne treba."

Druga deca su bila poslušna; izvodili su ih pred goste i predstavljali: "On je jako poslušan." A ja bih onda iskočio iz sredine: "Evo i mene! - jako neposlušnog. Mislio sam možda bi vam se dopalo malo raznolikosti. Ovde su svi poslušni; ja sam jedini neposlušan. I hteo sam da vam kažem da mi nije drago što sam vas upoznao."

A moj otac bi rekao: "Rekao sam ti da ćeš reći nešto, uraditi nešto. Skloni se!"

A ja bih mu onda rekao: "Rekao sam svoju istinu - da mi uopšte nije drago. I mislim da će ovaj gospodin poštovati istinu."

Ali istinu niko nije poštovao. Ako želite poštovanje morate da sledite gomilu: ispravno je ono što gomila naziva ispravnim, a pogrešno ono što gomila naziva pogrešnim.

Zaratustra kaže:

Iako prepuni vrlina, vi ste ipak narod! Vaša vrlina je dvoličnost, jer ne dolazi iz vašeg vlastitog duha; ona je puka imitacija. A vi ste pljunuta kopija. Vi niste svoji.

Duh je život koji i sam udara po životu: kroz vlastitu patnju uvećava svoje znanje - da li ste to znali i pre?

Duh je konstantan izazov i borba. Život udara na život - da bi bio veći, da bi bio viši, da bi bio probuđen. Samo iz takvog buđenja, iz takvog duhovnog rasta u vama, rađaju se vrline. Ali se one rađaju u skladu sa vašim vlastitim iskustvom i razumevanjem. Takve vrline su originalne, a samo ono što je originalno može biti lepo. U tome i jeste sreća duha; biti originalan, izrastati iznova do novih visina, do novih uvida, ići iznova do novih dubina, kretati se iznova neistraženim putevima kojima drugi još nisu išli.

Duh voli avanture.

Gomila je kao bara; ne ide nikuda.

Voda joj je iz dana u dan sve prljavija, jer sve više isparava na suncu. Od bare uskoro ostaje samo blatnjava voda. Duh je reka. On uvek teče, prolazi kroz nove predele - kroz planine, doline, do nizija, sve dok se ne ulije u okean.

A evo šta je sreća duhu: biti miropomazan i suzama osvešten poput žrtvene životinje - da li ste to i pre znali?

Čovek se uvek žrtvuje za nešto bolje što će tek doći. Čovek umire da bi ponovo oživeo, ali na jednom višem nivou.

Čovek je i žrtva i bog kojem se nudi žrtva. Ali postoji i svest koja se neprekidno razvija, kristalizacija buđenja. Čak i kad spavate u vama nešto ostaje budno i oprezno.

Evo, i sada, iako ste budni, i mada su vam oči otvorene, nešto u vama duboko spava. Samo zatvorite oči i videćete snove kako promiču.

A slepoća slepoga i njegovo traganje i lutanje tek će da svedoče o snazi sunca u koje on zuri - da li ste to znali i pre? Slepac jednostavno veruje da svetlost postoji. Zapravo samo slepi ljudi veruju. Drugim rečima: svako verovanje je slepo. Onog trenutka kada nešto znate, vi prestajete u to da verujete.

Jednom neki nemački filozof upitao Ramana Maharšija, "Verujete li u Boga?"

A šokirao se kada je čuo odgovor. Ramana Maharši je rekao: "Ne, ne verujem u Boga."

Ovaj filozof to nije mogao da razume, jer je oduvek smatrao da je Ramana Maharši čovek koji je spoznao Boga. Ma šta on to govori?

Videvši ga zbunjenog, Ramana Maharši se nasmejao i rekao: "Ne brini. Ja ne verujem u Boga, jer ja Boga znam."

Jedna stvar je znati, a sasvim druga verovati. Milioni veruju u Boga, a neki drugi milioni u komunističkim zemljama ne veruju. I jedni i drugi su u istom čabru, jer ni oni koji veruju, ni oni koji ne veruju, ne znaju.

Znanje iziskuje veliki napor, veliko traganje. Verovanje ili neverovanje je jako jeftino; ne morate ništa da radite. Oni su pozajmljeni.

A prosvetljeni čovek će naučiti da gradi od planina! Šta je to za duh da pomera planine - da li ste to znali i pre?

On pita filozofe: "Šta vi znate? - vi što živite u svojoj gomili, što se gojite, što zadobijate poštovanje, što sledite svoje vlastite sledbenike. Znate li da prosvetljeni čovek mora da nauči da gradi planine?" - planine svesti, Evereste svesti, vrhove koji sežu do zvezda.

A prosvetljeni čovek će naučiti da gradi od planina! Šta je to za duh da pomera planine - da li ste to znali i pre?

Ma znate vi samo šta su iskre duha: a ne vidite da je duh nakovanj, niti vidite snagu njegovog čekića.

Nemate vi pojma šta je ponos duha! A još manje ste u stanju da izdržite njegovu skromnost, ako bi se i usudio da progovori!...

Niste vi orlovi.

Orao je za Zaratustru moćan simbol, a on voli dva simbola: orla i zmiju. Zmija za njega predstavlja mudrost, a orao slobodu. Orao se vine visoko u nebo; leti ispred sunca.

Niste vi orlovi - on govori filozofima - zato i ne znate kako izgleda radost duha usred užasa.

Samo orao zna kakva samoća vlada u visinama, kakva tišina postoji u visinama, kakva opasnost vlada u visinama. Ali ako čovek ne poznaje opasnosti, on ne može da raste.

Zaratustrino osnovno učenje je: živeti opasno. Sledite orla put najdaljih nebesa; ne plašite se, jer je vaše unutarnje sopstvo besmrtno.

Oni koji se plaše opasnosti ne poznaju svoje besmrtno sopstvo. Njihov strah je samo pokazatelj njihovog neznanja i ništa drugo.

A ko nije ptica, nek' ne diže dom iznad ponora. Ali radost zbog pravljenja doma iznad ambisa... ta radost pripada samo onim malobrojnim hrabrim dušama. A po Zaratustri, religija nije za svakoga. Ona je samo za orlove; ona je samo za one koji su spremni da žive opasno - jer samo oni mogu pronaći istinu, samo oni mogu pronaći smisao života, samo oni jednoga dana mogu postati nadljudi.

Mlaki ste: a svako duboko znanje ima hladan tok. Najdublji izvori duha su ledeni: oni su pravo osveženje usijanim rukama i mašicama. Gomila živi život koji je mlak, bezbojan - niti vruć niti hladan. Ne zna za ekstreme; gomila se uvek bezbedno kreće sredinom. A oni koji se previše brinu za svoju sigurnost i bezbednost ne mogu biti istraživači, ne mogu biti izumitelji. Znanje teče duboko; zato je hladno. A čovek mora biti u stanju da izađe iz mlake vode, iz mlakog života, života koji nije ni život ni smrt, koji je samo neka vrsta vegetiranja, puki opstanak.

Od klevke, pa do groba, vas brine samo jedno: kako preživeti, kako se zaštititi, kako ostati siguran. A kuda idete? - idete u grob. Sve ono što smatrate svojom sigurnošću i bezbednošću vodi vas pravo u grob. Pre no što grob dođe, zaplešite malo, zabavite se malo, zapevajte srcem ispunjenim radošću.

Živite opasno!

Taj grob će svakako doći, živeli vi opasno ili samo mlako. Jedina razlika je u tome što će onaj ko je živio opasno, onaj ko je živio potpuno, intenzivno, spoznati u sebi ono što ne može da umre. Njemu će doći grob, ali ne i smrt.

Do groba će stići i onaj što nikada nije živio u potpunosti, što nikada nije dovoljno duboko zaronio u sebe, jer je tu ledeno hladno, ali taj neće spoznati večni princip života. Jednostavno će umreti sa suzama u očima, jer nije bio u stanju da živi život. Nije se pošteno ni našivao, a evo smrt je već tu.

Onaj ko je živio celovito proslavlja i smrt - jer mu ona dolazi kao najviši izazov nepoznatog, a to mu je čitavog života i bila: prihvatanje izazova nepoznatog. Takav čovek smrt dočekuje dobrodošlicom i predaje joj se u pesmi i plesu, jer takav čovek zna da u sebi ima ono neuništivo, ono što ne zna za smrt.

Stojite tu štovani i kruti, pravih leđa, vi čuveni filozofi! - nema tog snažnog vetra, niti volje koji bi vas pomerili.

Zar nikada niste videli jedrilicu kako plovi preko mora, propinjući se i bacajući se pod naletima vetra?

Tako i moja mudrost, moja neobuzdana mudrost, kao jedrilica nošena vetrom, grabi preko mora pod naletima duha!

Mudrost je uvek neobuzdana.

Mudrost je uvek divlja.

Mudrost je uvek spontana.

Znanje je rob, podjarmljeni; znanje je veoma siromašno. Kompjuter ne može imati mudrost; to je privilegija koju ima samo ljudsko biće, ljudska svest, privilegija posedovanja mudrosti. Ali onda morate biti spremni na divlje, neobuzdano, spontano.

Ljudi govore o slobodi, ali oni ne žele slobodu, jer sloboda donosi opasnosti. Ropstvo je udobno - neko drugi preuzima odgovornost za vaš život. Ali je mudrost sloboda. Nikada ne znate šta možete saznati već u sledećem trenutku, što nikad više nećete moći ponovo čuti. Dođe iznenada. A kakva je to radost, kakav blagoslov, da oni koji ne znaju tu neobuzdanu mudrost zapravo ništa i ne znaju.

Ali vi narodne sluge, vi čuveni filozofi - kako bi i mogli putovati samnom?

On govori filozofima, teozozima, sveštenicima: "Vi i ne možete putovati samnom, ne možete poći samnom u divljinu, niti možete samnom u nepoznato - prevelike ste kukavice. Nemate duha. Vi i ne znate kakvo je to dostojanstvo prihvatiti izazov svega što je nepoznato, svega što se ne može spoznati, svega što je mračno i duboko."

... Tako je govorio Zaratustra.

O samoprevazilaženju

Voljeni Bhagvan,

O samoprevazilaženju

Da bi razumeli moje učenje o dobru i zlu, izložiću vam svoje učenje o životu i prirodi svih živih bića.

Sledio sam živo biće, išao i velikim putevima i kozjim stazama samo da bih razumeo njegovu prirodu.

Uhvatio sam mu pogled u strostrukom ogledalu kada je držalo zatvorena usta, da bi mu oči mogle progovoriti. I progovorile su.

Ali kadgod sam naišao na živo biće, čuo sam gde govori jezikom poslušnosti. Svako živo biće je poslušno biće.

Drugo: onome ko ne može da bude poslušan samom sebi, zapovedaće se. Takva je priroda svih živih bića.

A čuo sam i treće: teže je zapovedati nego biti poslušan. Ne samo zato što onaj ko zapoveda nosi teret svih onih što su mu poslušni, već i zato što ga taj teret lako može zgnječiti.

Čini mi se da je svako zapovedanje eksperiment i rizik: a živo biće koje zapoveda uvek na sebe uzima rizik...

Kako to, upitao sam se. Šta to nagoni živo biće da sluša i zapoveda i da opet bude poslušno čak i kada zapoveda?

Počujte sada moje učenje, vi najmudriji među ljudima! Dobro proverite da li sam pronikao u samo srce života i još dublje do njegovog dna! Gdegod sam našao živo biće, našao sam i volju za moć; čak sam i u volji sluge prepoznao volju za gospodarenjem.

Volja slabog nagoni da služi jačeg; a opet ta ista volja hoće da gospodari onima koji su slabiji: tog se zadovoljstva ona ne odriče.

A kao što se manji klanjaju većima da bi bar malo uživali i imali moć nad onima najmanjima, tako se i najveći klanjaju i u ime moći rizikuju život.

Ova predanost najvećih ogleda se u njihovom suočavanju sa rizikom i opasnošću i samom kockanju na život i smrt.

A gde ima žrtvovanja i služenja i pogleda punih ljubavi, ima i volje da se gospodari. Tu se slabi kradom uvlače u zamak, čak i u srce onih moćnijih - i tako kradu od njih moć.

A tu tajnu mi je odao sam život: "Čuj", reče on, "ja sam onaj koji jednako mora prevazilaziti samoga sebe."

Za svaku sigurnost, vi to zovete voljom za razmnožavanjem ili impulsom za dostizanjem cilja, ka višem, daljem, mnogostrukom: ali je sve to jedna te ista tajna.

Pre bih i nestao, nego se odrekao te jedne stvari; i zaista gde je nestajanje i opadanje lišća, gle, tu život žrtvuje samog sebe - u ime moći!

Sve i da moram da budem i borba i postajanje i cilj ili različiti sukobljeni ciljevi: ah, onaj ko pogađa moju volju sigurno pogađa i kakvim nepoštenim putevima ona mora ići!

Štagod stvorio i ma koliko to voleo - to ubrzo moram da poreknem baš kao i svoju ljubav: jer takva je volja moje volje.

A i ti prosvetljeni čoveče, i ti si samo put i trag moje volje: uistinu, moja volja za moć korača nogama tvoje želje za istinom!

Onaj ko je pogodio učenje "volje za postojanjem" u istinu, nije pogodio i istinu: jer takva volja ne postoji!

Jer ono što ne postoji ne može ni hteti; a ono što već postoji kako bi moglo želeti da postane?

Jedino tamo gde ima života, ima i volje: ne volje za životom, već - kako vas učim - volje za moći!...

Živo biće mnoge stvari vrednuje više nego sam život; a opet iz tog vrednovanja progovara sama - volja za moć!...

Uistinu vam kažem: Dobro i loše koji se nikada ne menjaju ne postoje! Oni jednako moraju prevazilaziti sami sebe iz samih sebe.

Vi demonstrirate svoju moć preko svojih vrednosti i učenja o dobru i zlu, vi procenitelji vrednosti; oni su vaša skrivena ljubav i sjaj, trepet i radost vaših duša.

Ali iz vaših vrednosti niče još snažnija moć i novo prevladavanje: i jaje i njegova ljuska pucaju pod njima.

A onaj ko mora da bude tvorac u dobru i zlu, zaista najpre mora da uništi i sruši vrednosti.

Na taj način i najveće zlo ide sa najvećim dobrom: ali je to kreativno dobro.

O tome pričajmo, vi najmudriji, čak i ako je to nešto loše. Gore je ćutati; svaka potisnuta istina postaje otrov.

I nek pod našom istinom pukne sve što može da pukne! Treba sagraditi još puno domova!"

... Tako je govorio Zaratustra.

Jedan od najvećih psihologa našeg vremena, Alfred Adler, svoje celokupno učenje zasnovao je na volji za moć, i smatralo se da je otkrio nešto novo u ljudskim bićima. Ali ljudi koji su bili svesni Alfreda Adlera i njegove psihologije volje za moć nisu bili svesni drevnog vidioca, Zaratustre.

Zaratustra je udario temelje psihologije volje za moći. To nije ništa novo - Alfred Adler je tu volju ponovo otkrio, ali je nije čak ni unapredio.

Zaratustra posmatra iz svakog ugla, u detalje, s dubokim uvidom. Njegova psihologija nije samo psihologija - jer se ne ograničava samo na um - ona je i psihologija života. Njeno područje, njena teritorija, daleko je šira od

shvatanja Alfreda Adlera. U poređenju sa Zaratustom Alfred Adler je malo dete.

Najpre bih želeo da razumete osnovne stvari, a onda možemo preći na detalje onoga što Zaratustra ima da kaže. Prvo: život je konstantno prevazilaženje. Sve nastoji da prevaziđe samo sebe. Sve nastoji da postane bolje, lepše, snažnije, originalnije. To prevazilaženje nije nešto što će ikad postati celo.

Taman kad stignete do cilja vi shvatite: taj cilj je samo odskočna daska za neki budući cilj. A horizont pred vama ne prestaje da vas zove, izaziva, vuče ka nepoznatim mestima.

Taj princip prevazilaženja je sama osnova evolucije; da nije njega ne bi bilo ni evolucije. Stvari bi bile statične, stvari bi jednostavno bile stvari - mrtve, dovršene, bez mogućnosti rasta, bez mogućnosti uspona, bez daljeg pokušaja da transendentiraju same sebe.

Evolucija je religija koju podučava Zaratustra.

Zaratustra je pionir na mnogo načina. Čarls Darwin je mislio da je on taj koji je došao na ideju o evoluciji - ali je pogrešio. Dve hiljade godina pre njega, ovaj čovek, Zaratustra postavio je temelje filozofije evolucije.

Život može ostati živ samo ako nastavi da prevazilazi samog sebe. Onog trenutka kada to prestane, on nestaje. Jedina smrt u svetu je kada se na nešto stavi tačka. Na život se nikad ne stavlja tačka; zato smrt u stvarnosti i ne postoji.

Da bi razumeli moje učenje o dobru i zlu, izložiću vam svoje učenje o životu i prirodi svih živih bića.

Sledio sam živo biće, išao i velikim putevima i kozjim stazama samo da bih razumeo njegovu prirodu.

Uhvatio sam mu pogled u strostrukom ogledalu kada je držalo zatvorena usta, da bi mu oči mogle progovoriti. I progovorile su.

Ali kadgod sam naišao na živo biće, čuo sam gde govori jezikom poslušnosti. Svako živo biće je poslušno biće.

Ali ideja o poslušnosti u Zaratustrinoj filozofiji nije ona uobičajena ideja o poslušnosti kojoj nas uče religije. Religije podučavaju o poslušnosti. Ali o

poslušnosti kome? Njihova poslušnost se uvek odnosi na nekoga spolja - na nekog boga, nekog glasnika, nekog proroka, neki sveti spis.

Zaratustrina poslušnost je poslušnost životu; ona nije nešto izvan vas. U vašoj je prirodi, samoj prirodi vašeg života, da budete poslušni. Život je poslušan prema samom sebi.

Sve religije pokušavaju da vas odvrata od te poslušnosti. Govore vam: "Ne slušaj život, slušaj Boga. Ne slušaj svoje srce, slušaj svete knjige. Ne slušaj svoje telo i njegovu mudrost, slušaj nekog mrtvog sveca, neki izmišljeni, mitološki lik."

Zato upamtite, Zaratustra i njegova poslušnost su sušta suprotnost onome što religije nazivaju poslušnošću. Zaratustra kaže: "Slušaj samog sebe! Slušaj svoje instinkte kad je u pitanju telo. Slušaj svoja osećanja kad je u pitanju srce. Slušaj svoju inteligenciju kad se radi o tvom umu i slušaj svoju intuiciju kad je u pitanju tvoje biće. Ti si sveti spis. Tvoje telo ima svo znanje koje mu je potrebno. Tvoje srce savršeno zna sve puteve ljubavi, a tvoja inteligencija je u stanju da razume i najskrivenije tajne postojanja. Tvoja intuicija je sposobna da istražuje tvoj unutrašnji svet do same srži tvog bića."

Ova četiri principa koje je otkrio Zaratustra su osnovni stubovi celokupnog života. Ali religije zavode ljude na stranputice. One podučavaju potpuno drugu vrstu poslušnosti koja je ustvari neposlušnost prema prirodi.

Ali kadgod sam naišao na živo biće, čuo sam gde govori jezikom poslušnosti. Svako živo biće je poslušno biće.

Drugo: onome ko ne može da bude poslušan samom sebi, zapovedaće se. Takva je priroda svih živih bića.

Zaratustra je toliko jasan i jednostavan: ako ne možete da poslušate vlastiti život, onda će vam se zapovedati. Vi ste odgovorni za sve one koji su počeli da zapovedaju i koji vam daju deset zapovesti. Ne svaljujte odgovornost na druge.

Niste u stanju da poslušate sami sebe; kukavice ste, plašite se. Ko zna? - možda ste u pravu, a možda i ne. Bolje je slušati mudrije, bolje je slušati drevno znanje, spise, principe života koji se propovedaju hiljadama godina. Nekako su pouzdaniji od vašeg vlastitog tela starog milione godina - nema

tih spisa kojih su stari koliko vaše telo. Religije vam govore: "Slušaj drevne vidiocce." Ali je vaša vlastita svest daleko starija, daleko drevnija od bilo kog vidioca.

Jednom su pitali Isusa: "Šta misliš o Abrahamu?" A on reče nešto izuzetno dragoceno: "Zašto bih išta mislio o Abrahamu? Ja sam postojao još pre njega." Abraham je živeo skoro tri hiljade godina pre Isusa Hrista, ali je ono što je Isus rekao savršena istina - "Ja sam postojao pre Abrahama. Ja sam oduvek tu. Moja svest je deo večne svesti postojanja. Zašto bih se bavio Abrahamom?"

"Ako sam u stanju da poslušam svoju svest, to je kao da sam poslušao sve vidiocce sveta, jer svi utoljuju žeđ sa istog izvora. Zašto bih išao bilo gde? Ja imam svoje sveže izvore - na jedan način sveže, jer ja nikada tamo nisam bio, na drugi način drevne, jer su oni oduvek tu i čekaju me." *Onome ko ne može da bude poslušan samom sebi, zapovedaće se.* U ovom svetu imamo i hinduse i muslimane, i hrišćane i budiste, i jevreje. To su ljudi koji nisu poslušali svoje vlastite živote, koji nisu poslušali vlastito srce, koji nisu sledili svoje biće.

Njima su potrebne organizovane religije, sveti spisi, proroci i mesije da im zapovedaju.

Život je sam po sebi dovoljan. Ali ako ne možete da verujete sebi samima, ako niste dovoljno smeli da sledite vlastitu prirodu, onda će vam se očigledno morati zapovedati. Trebaće vam neka disciplina, neki moralni princip, neka ideja o dobru i zlu.

Onog trenutka kada dozvolite sebi da vam se zapoveda, postali ste rob, duhovni rob. To je ono što vas odvaja od vašeg istinskog bića, ono što vas odvaja od vašeg boga. Vašeg pravog boga zamenio je kameni kip u nekom hramu, kip koji je mrtav. A prepredeni sveštenici se pretvaraju da su vaši spasitelji. Ubeđuju vas da se sami ne možete spasti, da vam je potreban spasitelj, da sami ne možete otkriti šta je ispravno, a šta ne, vlastitim uviđanjem - da vam je za to potrebno podučavanje, a ono dolazi spolja. Sve religije su samo podučavanje.

I polako, polako sve više opterećeni spoljnim zapovestima, vi potpuno zaboravljate da ste imali pravo da živite svoj život u skladu sa vlastitim

sopstvom. Živite lažni život, nazovi život, koji vas ne zadovoljava, koji vam ne pruža zadovoljstvo, nikakvu radost, nikakvu istinu - život koji će vas jednostavno upropastiti i protraćiti veliku šansu koja vam je pružena.

Onome ko ne može da bude poslušan samom sebi, zapovedaće se.

Takva je priroda svih živih bića.

A čuo sam i treće: teže je zapovedati nego biti poslušan. Ne samo zato što onaj ko zapoveda nosi teret svih onih što su mu poslušni, već i zato što ga taj teret lako može zgnječiti.

Nije lako zapovedati, jer time preuzimate odgovornost za druge, preuzimate njihovo breme na svoja pleća. Sem toga ovo nije i jedini problem; ima jedan mnogo veći problem:

Čini mi se da je svako zapovedanje eksperiment i rizik: a živo biće koje zapoveda uvek na sebe uzima rizik...

Svako ko na sebe preuzima odgovornost zapovedanja rizikuje. On ne zna vašu prirodu, ne zna vašu sudbinu, ne zna šta ćete postati ako ostanete sami, ako budete prepušteni svojoj vlastitoj prirodi - nema pojma o svemu tome. A zapoveda hiljadama i milionima ljudi, od kojih svaki ima svoju prirodu i svoju sudbinu. Njegove će zapovesti očigledno biti prosečne, standardizovane ideologije, a baš u tome i jeste problem što prosečna osoba ne postoji.

Na primer uzmimo vas koji ste prisutni. Možemo da izmerimo koliko je svako od vas visok - neko je metar i šezdeset, neko metar i sedamdesetri, neko metar i osamdesetpet, a kada sve saberemo možemo izračunati prosečnu visinu. Da li mislite da ovde ima bar jedna jedina osoba sa tom prosečnom visinom? Neko je malo višji, neko malo niži, dok je prosečna visina stvar matematike - tako nešto se prosto i ne dešava u životu.

(...)